

دار الفنون

ادبیات فارسی و کتب کلاسیک

فلسفه ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایکی آبدہ بر نشر اولنور

مندرجات :

عثمانی دارالفنون	 [محمد علی عینی]
مساعی لسانیہ	 [جناب شہاب الدین]
لسان نظمده اشکال وافکار	 [علی اکرم]
آخہ منیدلر تاریخنه عائد تدقیقات	 [لہمان ہاوپت]
لسان ویازی	 [غ . برگشترده سہر]
مصدرده یازلمش تورکنجه کتاب	 [نجیب عاصم]
« غوتہ » یہ دائر	 [عشاقی زادہ : خالد ضیا]

ترجمہ فہمی

فلسفہ بر علممیدر ؟	 [احمد نعیم]
صناعتک بر تعریفی	 [وحید]
کتابیات تحلیللری	

استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۳۲ — ۱۳۳۴

صناعتك بر تعريفى [*]

صناعت نه دز ؟

ايك نظردہ مسئلہ بي لزوم وحتي بيہودہ وبى فائدہ کورينور . صنعتك نه اولديغنى هرکس بيلور ؛ لکن تعريف ايدمك ايستلديمي مشکلات نمايان اولور . صنعت دخى بختيارلق، ايلك، کوزللك کي قولايجه ادراك اولنان ، فقط تفسير لايقي، تعريف کافيسي اک بلند نظريات فلسفيه ايله بولونه ميان شيلردندر .

بونکله برابر صناعتہ بر تعريف صحيح بولنه جق اولورسه بونک صوڪ درجه مهم اوله جنى مسلمدر . چونکه بوبولنه جق تعريف بوکون هيچ بر اصول ونظامه تابع اولميه رق افکار ذاتيه وعنديه نك تحت تأثيرنده متزلزل طور مقده اولان Esthétique يعنى علم حسنه اساس اولوردى . هر حالده بومسئلہ يکي دکلدور . لکن کوريله جك که صنعت حقنده شيمدى يه قدر ايديلن تعريفات کونا کون پک مبهم وپک کفايتسزدر .

صناعت ، قدمايه کوره طبيعتك بر تمثيلي ، تقليديدر . بوندن دها يا کلش بر تعريف اوله ماز ؛ چونکه صناعاتك - معماری ، شعر ، موسيقي ورقص کي - قسم اعظمى طبيعتي تقليد ايتمزلر .

(به قون = Bacon) صنعتي : Homo additus naturæ يعنى « طبيعتہ علاوہ اولنمش انسان » ديه تعريف ايتمشدر . آثار صناعيه حقنده کي تنقيداتيله مشهور اولان (شارل بلان) ايسه عين فکري تشریحاً : L'art est l'interprétation de la nature يعنى « صنعت طبيعتك شرح وتفسيريدر » دييور .

بونلر شهبه سز پک ماهرانه ترتيب اولنمش ملاعب فکريه دن معدود اوله بيلور لر ايسه ده

[*] پترسبورغ دارالفنوني مدير عموميسي اولوب ۱۸۹۰ سنه سنده وفات ايدن واسکي برعائله يه منسوب برجزال اولمقله برابر اوروپاچه دخى معروف بر عالم اولان (ژان نوويکو = Jean Novikov) طرفندن يازلمش بر رساله دن مترجدر . مومي اليه ک برادري بر آراق در سعادت ايله ويانه ده سفير بولمشدر . هله زوجه سي (تولغا نوويکو) روس محرره لرندن اولوب کذلک قدیم واصل برعائله يه منسوبدر . روسجه ، انگليزجه ، آلمانجه لسانلرنده متعدد مقاله لر نشر ايتمش وبتون بواثرلري اوروپاده پک بيوک بر تأثير اجرا ايلمشدر .

برر تعریف صحیح عد اولنه مازلر. بوتعریفلری آ کلا یوب مزیتلرینی تقدیر ایده بیلیمک ایچون انسان اولا صناعتک نه اولدیغنی بیلملیدر.

Homo additus naturæ دینلیور. هایدی بهشت روی زمینی فرض و تصور ایدیکنز: جناب حق حضرت آدمی یارادیور. ایشته طبیعت ملحق انسان! بوکا صناعت می دیه جکز؟ (شارل بلان) ک تعریفه کلنجه اوده بوندن دها زیاده وضوحی حائز دکلدرد وینه تکرار ایدرز که صناعاتک قسم اعظمی طبیعتی تقلید ایتدکلری ایچون تفسیرده ایده مزلر.

دها طوغری بر تعریف آرایه لم. Esthétique عنوانی بر اثر تألیف ایتمش اولان (ئوژن ورون = Eugène-Véron) ک فکرنبه:

L'art est la manifestation d'une émotion se traduisant au dehors, soit par des combinaisons expressives de lignes, de formes et de couleurs, soit par une suite de gestes, de sons et de paroles, soumis à des rythmes particuliers.

یعنی «صناعت ک رک خطوط و اشکال و الوانک امتزاجات معنیداری ایله، ک رک اوزان مخصوصه یه تابع برطاقم حرکات و اصوات و کلمات ایله خارجه ترشح ایدن بر تأثر و تهیجک تظاهر و تجلیسیدر.» بوتعریف، موضوعه بر آاز تقرب ایتمش اولیور. حالبوکه نه صناعت خطابت، نه ده هیچ بر شکل منشور ادبی بوتعریفه صیغمازلر. هم بوتعریفک دها بیوک بر قصوری ده واردرد؛ اساس موضوعی مهمل براقیور.

بز تأثر اتمزی، یالکز خارجه اظهار ایتک مخظوظیتی ایچون دکل، اوللری اقران و امثالزده القا ایتک ایچون افشا و اعلان ایدیورز. صناعت انجق بزم طویدیغمز شیلرک بشقه لری طرفندن حس ایدلدیکی زماندن اعتباراً باشلار. شو حالده اساس و ماهیتی انسانلر آره سنده برواسطه تبلیغ، بر لسان مخصوص اولمقدن عبارتدر. ایشته موسیو (و ورون) ک تعریفی بوجهتی مهمل براقدیغنی ایچون تمامیه مقنع دکلدرد.

ذکر ایتدیکنز افکار عالیه اصحابندن صوکره بالاده سرد اولنان اعتراضاته محل براقیه جق صورتده دیگر بر تعریفک ده بزم طرفنزدن درمیان اولنمسه مساعده ایدیلیرمی؟ فقط بونی دفعه بیان ایدوبده صکره دن صحتنی اثباته قیام ایتمکدن ایسه بوتعریفی اولجه مادیاته استناد ایتدیرمک بزجه مرجح عد ایدلمشدر.

هرشیدن اول غیرمنکر بر حقیقت واردرد که اوده صناعتک فکر بشرینک بر تجلیسی

اولدیغی ، بر حادثه روحیه ایدوکیدر. بنابرین بومقامده برنبذه psychologie یعنی علم احوال روحدن بحث ایتمه مز لابددر.

معلومدر که خارجی بر احساس، دماغه ورود ایدنجه اوراده ایکی طاقم تأثیرات مختلفه حصوله کتیرر: بر طرفدن اشباح وافکار ، دیگر طرفدن تهیجات وحسیات . بونلردن فکر، انجق اشباح مترا که نک بر تشکل تدریجی و بطیسی اولدیغی کی حس دخی موجودیتی بزجه معلوم اولمش بر تهیجندن عبارتدر . فقط هرایکی طاقمک تجلیات پسقو لوژیقه یعنی روحیه سی یکدیگرینه غیر قابل تحویل و بر برندن تمامیه منفکدر . عجا بونلری دماغك آری آری اقسامیمی ادراك ایدر؟ بونلر عین انساجك حرکات مختلفه سیمیدر؟ علم هنوز بونی کشف ایده مه مشدر. ذاتاً بومسئله نک بزم موضوعمزن نقطه نظرندن هیچ اهمیتی ده یوقدر. شیمدی ده ایکنجی طاقده مشهود حادثاتی - که صنعتك اصل ساحه سی دیمکدر - تدقیق ایده لم .

دیمشد که حس ، موجودیتی بزجه معلوم اولمش بر تهیجدر. شبهه یوق، لکن شو معلوم حالنده بيله تریج و تأثرده ینه مبهم وغیرمعین برشی وار؛ حیات دماغینك بتون او تجلیات مظلومه سی آره سنه حدود قطعیه وضعی مشکدر. حس زرده دن باشلار؟ تأثر و تهیج زرده بیتر؟ درجات و آناتك تعینی ممکن دکدر. حس اولور که انجق بر ثانیه دوام ایدر، حس اولور که حیاتك بقاسی مدتجه امتدادایلر. هله انواع رقیقه سی غیر محدوددر. حزنك نه زمان یأسه ویا نومیدی یه منقلب اولدیغی تمامیه تعین ایتك هیچ قابلیدر؟ آشکاردر که عین انسانك روحی هیچ بروقت ایکی دفعه بر برینه تمامیه مشابه برحاله کله مز. او یله ایسه بزم اوغرایه بيله جکمز حسیاتك عددی غیر محدوددر.

حادثات تهیجیه نک دیگر بر علامت فارقه سی ده اوزریمزده حادثات عقلیه دن دهاقوتلی تأثیرلر اجرا ایتلریدر. «آ کلامق» بشقه ، «حس ایتك» ینه بشقه در؛ مثلاً : «ماهیت ربانیه غیر محدوددر» دیه جك اولور ایسه م بوجمله بر فکر حالنده قالدجه روحکزه غایت خفیف بر صورتده تأثیر و نفوذ ایدر. فقط ایام حیاتك برنده و بعض احوال خصوصیه نک تحت تأثیرنده ماهیت ربانیه نک بی حدود اولدیغی «حس» ایده بیلور ایسه کز ایشنه اوزمان بومباره بطون موجودیتکزه قدر سزی صارصار و برقچ ثانیه سزی بروجد ملکوتی یه مستغرق ایدر.

نوع حسیاتک مبهم ، عدد حسیاتک غیر محدود و روح اوزرنده جاری اولان قوت نافذه لرینک ده افکارک قدرت و نفوذندن دها شدید اولدیغنی سطور سابقه ده اثبات ایتدک . یا انسان بونلری امثاله بیان ایتمک ایستینجه نصل بر طریق اتخاذ ایده جک؟ قوه ناطقه یه می مراجعت ایده جک؟ اگر اوله ایسه استعمال ایده جکی آلت پک ناقص اولمش اولور! چونکه قوه ناطقه یالکزر مبتلع افکاردر . کله لر ، مقصدله پک آز متناسب کنیش و عمومی بر طاقم وسائط تبلیغیه درلر . « آغاج » کله سی یکدیگریه غیر متشابه اشکالی ، « کدر » افاده سی بر بریله متخالف احوال روحیه یی میندر .

محکومی اولدیغمز هر بر تأثیری لساناً تمامیه افاده ایده بیلیمه من ایچون حسیاتمزک هر برینه مخصوص بر کله ایجاد ایتمک اقتضا ایدر . بوکا ایسه ایکی سبب مانعدر: اولاً ، حسیاتمزد عدداً بی پایاندر و هر بر انسان حافظه سنک ضبط ایده جکی کلمات دخی محدوددر . ثانیاً ، حسیاتمز بعضاً او قدر مهمدر که اونلری کندیمز بیله کوچلکه تحلیل ایده بیایرز . او حالده حسیاتی صحیح بر صورتده ناصل تعین ایتلی؟ الحاصل هر بر یکی حس ایچون یکی بر کله اختراع ایتمک لازم کلیر که او حالده بشقه کیمسه لر اولجه شرائط اعتباریه یه ربط ایدلمکسزین بو کله دن برشی آکلایه مازلر .

اوله ایسه لسان ، حسیاتمزه هیچ بر زمان ترجمان اوله میه جفی ایچون بشقه بر چاره تخریسنه احتیاج کورلدی .

انسانلر اشیا ی خارجه نک شو ویا بو صورتله انظم و ترتیبنده کندیلرنده بعض معین تأثر و تهیج لری حاصل اولدیغنی آکلامقده کجیکمدیلر؛ مثلاً خطوط افقیه نک روحده حسیات صلح و سکونت ، پست صدالره الوان مظلومه نکده حزن و قساوت ، تیز صدالری و آجیق رنک لری دخی سرور و شطارت حاصل ایتدیکنک فرقه واردیلر . بونکله آرتق بالذات کندیمزده کی حسیاتک مماثللری کنیدی امثال و اقرا نمزده تولید ایتمک « املیه » بر طاقم خطوط ترتیب ایتمک ، ویا بعض رنک لری انتخاب ایتمک ، یا خود بعض صوتلر ایجاد ایتمک آره سنده یالکزر بر آدمیق مسافه قلمش اولیوردی؛ ایشه او آدمیده آتیلنجه صنعت وجوده کلمش اولدی . فقط بر شرطک دها وجودی لایه ایدی: سائر کیمسه لرک دخی بزم کبی عین احوال ایله متأثر و تهیج اولملری ایجاب ایلوردی .

دیمك اولیور كه صنعت اولجه مقنن بر طاقم شرائطه لزوم قالمقسنین آ كلاشیلان و (علامت غیر مشروطه = *Signe inconditionnel*) اطلاقی فکرجه انسب کورینن برشی واسطه سیله حسیاتمزی اقران وامثالزده تبلیغه بر واسطه در .

بر علامت ایسه انجق پیش نظرده مکشف اولور . بو حالده « علامت » کلمه سی فکر مزی پك ناقص بر صورتده افادایتمش اولور . تأسف اولور كه عضو بصرله ویا واسطه سمع ایله محسوس اوله بیلن كافه اشیا یی بر صورت عمومیه ده افاده ایده بیله جك بر تعبیر هیچ بر لسانده موجود دكلدر . ایشته بو موجود اولمادیغی ایچوندركه بزده « علامت » کلمه سنی استعمال ایدیورز ، کلمه مذکوریه یوقاریده بیان ایتدیكمز معنای ذی شمولی عطف ایتسنی قارندن رجا ایدرز .

افادات مسروده یی تلخیص ایده جك اولور ایسه ك شویله بر تعریفه دسترس اولورز : « صنعت حسیاتمزی علامت غیر مشروطه معرفتیله امثالزده تبلیغه بر واسطه در . » صنعت حقنده بو گونه قدر ایدیلن تعریفات عدیده نك قصوری بونلرك كافه سنده عدد صناعاتك محدود فرض ایدلمش اولمسیدر . بوا یسه بیوك بر خطادر . انسانلر كندی حسلرینی افاده ایتك ایچون موسیقی ، رقص ، نقش ، معماری و نحتدن بشقه واسطه لر دخی ایجاد ایده بیلر لر . عصریمزده تیاتر ، تزیناتنه مخصوص *décoration théâtrale* نامیله یکی بر صنعتك ظهور ایتدیكنی کورمدكمی ؟ بلكه ده العاب ناریه ودها بیلیم نه کبی سائر برچوق صناعات دخی ایجاد اولنه بیلور .

بوندن بشقه حدود صنعتی تمامیله تعیین ایتكده پك کوچدر . بر (وازو) ، بر قماش ، بر جدار منقوش و بر سطح مزین آثار صناعیه دمی معدوددر لر ؟ اوت ، بر درجه یه قدر اویله در لر . یوقاریده ایتدیكمز تعریف بوراده ده بزی مشکلاتدن قورتاره جقدر . بر اثر ، صانعك حالت روحیه سنی بزه طانیته بیلور ایسه او ، بر *œuvre d'art* یعنی بر اثر صنعتدر ؛ بوا ثرك قوه تبلیغیه سی نقدر زیاده اولور سه طبقات صناعیه ده کی مرتبه سی ده اونسبتده عالی اولور . فقط شونی ده برنجی و صوکنجی دفعه اولمق اوزره سویلیه لم : منحصر آ *industriel* یعنی حرفتك بر محصولی ایله بر اثر صنعت آره سنده تفاوت او قدر غیر محسوس ، حد فاصل او قدر غیر معین در كه بعضاً برینك نره ده بتدیكنی و دیكرینكده نره ده باشلادیغنی تعیین ایتك پك کوچدر .

تعریفم زك اصابتی اثبات ایچون صناعتك تجلیات مختلفه سینه عطف نظر ایدم .

« الفضل للا کابر » حکمنجه معماریدن باشلایه لم . بر بنا یالکز نافع اولمقدن بشقه بر مقصد ایچون وجوده کلمه مش ایسه سلك صناعتن معدود اوله ماز . بزورده بعض تحولات روحیه حصوله کتیردیکی آندن اعتبار آدرکه بر اثر صناعی اولور . شبهه یوق که بوتحولات اونی انشا ایدن صناعته کارده موجود حسیانه آز چوق مماثلدر . معمار ، کندیسنگ متوجه ولندیغی مقصده بالذات ایستر واقف اولسون ، ایستر اولسون ، بونده اهمیت یوقدر . بوراده علائم غیر مشروطه ایسه خطوط ، اشکال ، اقسام اثرده کی نظم عمومی ، تفرعات ، تزیینات وسائر و سائر در .

صناعتی تقلید طبیعت عدا یتدیرن الکیز یاده (نحت = sculpture) ایله (نقش = peinture) در . بناء علیه بو ذهابك بطلائی خاصه بوراده کوسترمک لازمدر .

فرض ایدم که دوستر یکنزدن علم نباتاته منتسب بر ذات آوسترالیاده برقچ یکی نبات کشف ایتمش و سزه بو کشفی همان بیلدیره رک نباتات مکشوفه نک بویالی برده رسمنی کوندرمش اولسون . بورسم - دوستک زك سزه یالکز شکل نباتی طانتدیرمق و یا خود بالعکس هرکونه قصد علمیدن خارج اوله رق کندی حس ایتمش اولدیغی بعض تأثرات مخصوصه بی سزده ده حصوله کتیرمک ایستمش اولمسنه نظراً - یا بر اثر صناعته در یا خود هر هانکی بر نباتی ارئه ایدن عادی بر لوحه در .

بر ناقش ایله بر ناحت تدقیقات تشریحیه اجرایی مقصدیله بدن انسانی بی رسم ایده بیلیرلر . او حالده فطوغرافیا کی طبیعتی تقلید ایتمش اولورلر . لکن بورسم بزه انجق اونلرک حسیاتی تبلیغ و ایصاله خادم اولمق ایچون یاپلمش ایسه بر اثر صناعته اولمش اولور .

علی الا کثر بر صناعته کار ، تعقیب ایتدیکی مقصد انتهائی به کندی ده واقف اولماز . (وان دایق) بر تمثالی نقش ایدرکن اونی یالکز اصله بکزه تمکه چالشمش اولمسی اغلب احتمالاتدر . فقط سیالرینی تصویر ایتدیکی ذواتک کافه سنده مشهود اولان ولطافتی تعریفه صیغمایان اوادای مغموم نجات نره دن کلیور ؟ ایشه کندی ده فرقه وار مقسزین روحنی بزه افشا ایتکده اولان بالذات صناعته کاردن کلیور . کافه آثار نقشیه ونحشیه به قابل تطبیق اولان بومثال ایله بوراده اکتفا ایدم .

بر تیاترو زینتسازی دخی منقوش پرده لر ، قبارتمه اشیا و ما اثر شعاعیه و ضیائیة
واسطه سیله عین نتیجه یه واصل اولور.

خلاصه ، بر (لونوتر = Le Nôtre) [*] یاخود بر (آلفان = Alphan) [**]
نه یاپیور ؟ بزلرده کندی نوع احتساستنه مطابق بر حزن ساکت ، بر عظمت ، ویا بر شوق
و شطارت تأثیرینی حصوله کتیره جک بر طرز مخصوصده آغاج لر ، مشجره لر ، چنزار لر ،
صولر ترتیب و تشکیل ایدیور . بوراده ایسه طبیعت ویریلن ترتیب و نظام مخصوص
« علامت غیر مشروطه » خدمتی کوریور .

شیمدی ده سمع و بصرک هرا یک سیله ادراک اولنان صناعتنه نقل کلام ایده لم .
کافه سنک اک اسکیزی احتمالکه رقصدر . حیوانلر بیله کندی تأثر و تهیج لرینی بر طاقم
صیچر ایشلر ، اوینایشلرله افاده ایدیور لر . شوقدر وارکه بونلری کندی امثال لرینه تبلیغ
ایتمک مقصدیله دکل ، آنجق فعل انعکاسک تأثیر یله بی اختیار اجرا ایدیور لر . حالبوکه
بویله بر مقصد مطلوب و ملتزم اولنجه رقص بر صناعت اولمش اولور که علامت غیر مشروطه سی ده
موزونیت ، خطوه ، اوضاع و حرکات ، اطوار بدنیه ، افاده و جهیه در . رقص ، عموماً
ظن اولندیغدن ده اذی قدرت بر صناعتدر . مسروریت مجنونانه ایله یخودی سعادتمندانه
و حزن سیاه آراسنده رقص ، حسیات انسانیه نك تکمیل تللرینه طوقونور . بعض رقصلر
بزلره القای سطوت قهرمانی ایدر ؛ بعضیلری ده حس اولنمامسی ممکن اولمیان بر خولیای
شاعرانه یه بزلری بورور . بو صناعتده قادین بالخاصه حائز تفوق اولوب حتی بعض
رقاصه لر ، کلمه نك بتون وسعت و شمولیله بیوک صنعتکارلر صره سینه کچمشلردر .

موسیقی یه کلنجه بوده اک عالی بر صناعتدر . یا نچون ؟ چونکه یالکیز مهیم و غیر معین
شیلری افاده ایدر که بو ایسه کنه حسیاتدر . (قاستیل - بلاز = Castil-Blaze) بر کون
(وه بهر) ک گفته سی ضایع اولمش بر (اوپه را) سنی بولمش ایکن اوکا بر درلو مناسب
دیگر بر گفته ترتیب ایده مه مش اولدیغنی بر یرده نقل ایدر . بونده عین نغمه محبتی افاده
ایتدیکی قدر بغضه ، کدری اعلان ایتدیکی قدر مسرته ده ترجمان اوله بیلور ایش .

[*] باغچه لر ترسیمنده مشهور بر صنعتکاردر ؛ بالخاصه (وه رسای) سرایی باغچه سنک پلاتی

[للمترجم]

ترسیم ایشلدر .
[**] فرانسه لی بر مهندسدر ؛ پارس شهرینک تزییننده چالشمشدر .

دیمک اولیور که موسیقی یکدیگریله شدیداً متناقض بولنان بوحسیاتک فوقنده بر فضای وسیع الانحاده طولاشیر . لکن (اوفنباخ) ک برهواسنی ، (بهتووهن) ک (سنفونی = symphonie) دینلن مقامات ممتزجه دن مرکب برپارچه سنی ، (شومان) ک بر (لید = Lied) یعنی شرقی سنی ، یاخود (روسینی) نک (قاتواتین = cavatine) دینلن برهواسنی استماع ایده جک اولورسه کز هر دفعه سنده آری برشی حس ایدرسکز . تعیر صحیحیله ، موسیقی برحس مخصوص ومعینی افاده ایده مز ، بلکه روحک برحالت دائمه وعمومیه سنی کوسترر . بونک ایچوندکه موسیقی ، کافه صناعات ایچنده اک زیاده ملی اولانی در . برایتالیان لحنیله برآلمان لحنی بیننده دائماً بفرق بولنور ؛ چونکه ایتالیان بر درلو ، آلمان ایسه دیکر بر درلو حس ایدرلر .

موسیقینک علامات غیرمشروطه سی ایسه وزن واصلر ، فاصله لر ، آهنگ وسائر اولدیغنی بیانه لزوم کورم .

شیمدی ده کافه سی ناطقه بشریه دن استعانه ایدن صناعاته کلدککه اولنرده شعر ، صنعت فاجعه کاری ، برده صنعت خطابتدر .

اما دیه جکسکز که : ناصل ! لسانک حسیاتی افاده یه قادر اولمادیغنی دمین سویله مشمی ایدیکز ؟ اوت . مسئله دخی ذاتاً ایشته بونقطه ده ائتلاف ایتمکدر . شیمدی کوستره جکمز بر مثال بزى ایضاحات مدیده اعطاسندن مستغنی ایده جک .

بالفرض بر دوستکز سزه دیسون که : « دون آقشام قرا کلق بر سوقاقدن کچر ایکن بر طاشک یاننده قتل ایدلمش بر آدمک نعشی کوردم . » بوندن یالکز دوستکز کورمش اولدیغنی شی حقنده بر فکر ایدینمش اولدیکز . فقط صورت مخصوصه ده انتخاب اولنمش وبرطرز دیگرله یان یانه ترتیب ایدلمش بعض کلمات ، سریع یاخود بطی بعض عبارات ، خصوصی اوضاع وحرکات واسطه سیله دوستکز بونعشی کوردیکی زمان بالذات حس ایتدیکی شیئی سزه ده احساس ایتکه موفق اولورسه اونک بونطقی بر اثر صنعت اولمش اولور . شو حالده دوستکز استعمال ایده جکی حلیات نطقیه تمامیه علامات غیرمشروطه حکمنه کچر ولسان دخی سزه طولایسیله برطاقم حسیات القا ایتمش اولور . بوايضاحات هر بر اثر ادبی یه قابل تطبیقدر . شعرده ایسه دیکر بررکن دهاموجوددرکه اوده وزندر . نظمک انواع مختلفه سی ، ابیاتک اوزونلغی ، علامات غیرمشروطه خدمتی

ایفا ایدر ؛ چونکه بونلر شاعرک نظم کلام ایدرکن طویدیغی جدیت یاخود بشاشت کبی احتیاساتی بزده ایقاپ ایدرلر . بونلرک کافه سی ، حتی یازلدقلری لسانه واقف اولماسهق بیله اوزریمزه القای تأثیر ایده بیلور .

ادبیاتک طرز فاجعه کاریسی ده تعریفمزک اصابتی مؤیددر . فی الحقیقه بر تیاترو وقعه سننده بزم علاقه دار اولدیغمز شی ، اصل وقعه دکلددر ، اووقعه یی تصویر ایدن کیمسه نك حالت روحیه سیدر . صحنه اوزرینه کرچکدن برحاکمه مجلسنی نقل ایدک : کیمسه دیکله مک ایسته مز ؛ ایکی تیاترو او یوننجیسی چیقوبده سامعینک اوکنده کرچکدن بربرینه شتملر یاغدیرسونلر : کیمسه نك نظردقتنی جلب ایتمزلر . حالبوکه Mariage de Figaro عنوانلی او یوننده کی مجلس محاکمه دن حظ ایلدیکمز کبی دراملرک پک چوغنده یکدیگری شتم ایدن اشخاص بزلی شدتله تهیج ایدیور . بوفرقت نه دن در ؛ شو سیدندرکه برنجی حالده وقعه یالکز تصویر ماجرا ایدیور ، حالبوکه ایکنجیسنده موقع تماشایه وضع اولنان حادثه نك آرقه سندن مؤلفک روحی کورینیور . فاجعه نویس ، شونی ویا بونی حس ایدن بر آدمدر . برناقش ، تأثرات وتهیجات ذاتیه سنی بزله خطوط والوان واسطه سیله اراؤه ایتدیکی کبی او دخی حسیاتی بزله القا ایتک ایچون بر طاقم اصول وقواعد مخصوصه یی ترجمان بیان اتخاذایلر . تیاترودن چیقدیغی ائناده بر تماشا کرک حالت روحیه سی مؤلف فاجعه نویسک کندی اثرینی یازدیغی ائناده کی حاله آرزوق مشاهددر . ایشته بزلی تیاترویه کیمکه تشویق ایدن ده بودر . ایشلرینه وحسابات مضاعفه سنه طالمش ، ساکن وکندی حالده بر آمی آله لم . بو آدمک کندی کندینه حسیات شجیعه ویا مخیله ویا مضحکه ایله متحسس اولسی ممکن دکلددر . فقط تیاترویه کیتسون : برقچ ساعت ظرفنده درامک مؤلفیه هم حال اولور ، اونک حیاتیه یاشار .

ایشته تیاترو تألیفاتنده وقعه ، طرز بیان ، آقتورلرک او یونی ، صحنه نك تزیناتی ، برده موسیقی علامات غیرمشروطه اولمش اولور .

صناعت خطابه دائرده برسوز سویلیه لم . خطیب هرشیدن اول مستمعک قوه حاکمه سنه توجه خطاب ایدر . اوبزه افکار ذاتیه سنی تودیعی ایلر . لکن بر نطقی او قومقله دیکله مک آره سننده بیوک بفرق وارددر . نیچون استماع بزه او قدر قوتله تأثیر ایدیور ؛ چونکه خطیب دخی اشارات غیرمشروطه استعمال ایدیور . طبعاً یکدیگریله مختلف ایکی

شخص عین لظی ایراد ایتسونلر : سزک طویه جغکز تأثرات ده بربریه متخالف اولور .
برنده قدرت لظیه مغرورانہ و محتشمانہ اولور ، دیکرندده روش حسیات متایل رقت
وسکون اولور . بونلرک کلامنده طوغریدن طوغریه ذهنکزه خطاب ایدن شیدن
ماعددا حسکزه ده طوقونه جق برشی بولور ؛ حس دخی صوتک سیرواداسیله ، اوضاع
واطوار ایله ، جلوۂ سیما ایله آری آری متأثر اولور . ایشته بونلرده صناعت خطابتک
اشارات غیر مشروطه سیدر .

بوندن صکره موضوع بحث ایدیله جک برشی قالدیسه اوده قسم منشور ادبیاتک رومان
کبی ، حکایه کبی خولیای بشرینک حدود ایجادی داخلنده بولنان انواع مختلفه سیدر .
بوزمینہ کیرنجہ اشکال صناعیه نک خطوط فاصله قطعیه ایله تحدیدی ممکن اولمیان حدود
قصواسی داخلنه کیرمش اولورز . بر حکایه متناوباً بر اثر صناعی یا خود بر اثر تدریسی
اوله بیلور . قاعده مزک بورایه ده تطبیقی ممکندر : اگر بر اثر انجق مؤلفنک طویدیغی بر تأثر
وتهیجی بزه القا ایتک مقصدینه ابتداء یازلمش ایسه بر اثر صناعتدر ؛ مقصد بونک غیری
ایسه اونی بر اثر تدریسی عد ایلک لازمدر .

بتون بواشکال ادبییه ده مستعمل اشارات وعلامات غیر مشروطیه کلنجه بونلر پک
مهمدر : انتخاب موضوع ، حسن ترتیب کلمات ، مهارت اسلوب کبی شیردر . اثر صناعت
بوزمینده محررات تاریخیه ویا علمیه حدودینه یعنی بر اثر تدریسی شکلنه یا قلاشمش اولور .

امید ایدرز که صناعت حقنده کی تعریفمز ، تابع طوتلیدیغی بوتدقیقات پیاییدن مظفرأ
حقیقور . ایستلیدیکی حالده مطالعه مزه آرتق بوراده ختام بولمش نظریله باقیله بیلور . مع هذا
محاکمه مزی اکمال وتوسیع ایچون بعض ملاحظاتی بوراده علاوه سردواتیان ایده لم .

لسانک کچیجی حسیاتی افاده ایتک لازم کلدیکی حالده بیله غایت ناقص بر آلت اولدیغی
بر آرز یوقاریده سویلشیدک . لکن حسیاتک ثابت یا خود مدیدالدوام اولانلرینی لسانله بیان
ایتک اقتضا ایدرسه مشکلات تزايد ایدر . هر کسک کندینه مخصوص بر طرز احتسası
وارددر . بونی کله لرله افاده ایتک نصل ممکن اوله بیلور ؛ ایشته بومشکلی امکان درجه سنه
کترین ینه صناعتدر . نته کیم (زولا) نک بر رومانی مومی الیهک یالکز او رومانی یازدیغی
اثناده دکل بلکه حیاتنک مدت مدیده سی ظریفده نه درلو حس ایتکده اولدیغی سویلر ،

(رافائل) ك بر لوحه سنه باقار ، (موزار) ك بر (اوپه را) سنى ديكلر ايسه كز بوايكي
صناعتكارك روحك حالت ثابته سنى ، كنه لايتغيرنى آكلارسكنز .

بر آرزوها اوزاغه كیده لم . يالكز افرادك دكل ، ملل واقوامك ده حسيات خصوصيه
ودائمه سى واردر . او حالده لسانك سزه بونده نه يارديمى اوله بيلور ؟ (پريقلس) دورى
يونانيلرينك ياخود Saint-Louis ديه ياد اولنان فرانسه قرالى طقوزنجى (لوئى)
زماننده كى فرانسزلرك ناصل حس ايتمش اولدقلىرى سزه نه وجهله سويليه جك ؟ بونى
بزلره آكلامق ايچون عجباً نقدر جلدلر تراكم ايتديرملى ، علم روحه دائر نقدر مطالعه لر
درج وجمع ايتملى ، نقدر اخلاق و طبايعدن بحث ايلميدر ! فقط بوده ينه بسبتون بيهوده
اولور . چونكه le substratum du sentiment ديدكلرى « جوهر حس » هيچ برافاده نك
داثره شموله كيره مز . بونك يرينه ، آتنه نك (پارته نون) نه ، فيدياسك بر اثرينه ، (ره نس)
شهرنده كى بيوك كليسا يه باقماق پريقلس دورى يونانيلرينك و (سن لوئى) عصرى فرانسزلرينك
حسياتنه ادوار مذكوره مورخلىرى عريض وعميق تتبع ايتمكدن دها زياده اطلاع كسب
ايتمش اولورسكنز .

ايشته تاريخ صنعتك صوك درجه مهم اولمى ده بوسيدندر . تعبير صحيحيله ،
علم روح مللدر . ارض اوزرنده بزه تقدم ايتمش اولان انسال بشريه نك حسياتنه وقوف پيدا
ايتك انجق اونكه ممكندر .

بو حسيات ايسه اهميتجه افكاه . فائقدر ، چونكه دها شديد النفوذدر . اساساً افعال
انسانيه نك محرک حقيقيسى ده اولوردر ، يعنى حسياتدر .

شيمدى يه قدر مورخلىر حسيات قوميه يه پك آرز اعتنا ايتمشلر ودائماً اقوامك افكار
علميه و فلسفيه سنى يعنى تعبير ديكرله اولنرك ترقيات عقليه سنى تصوير ايله اكتفا
ايده كمشلردر . بوايسه اك مهم حادثات تاريخيه يي آكلامق لغمزده مانع اولان وخيم بر نقصاندر .
بونى يالكز بر برهان ايله اثبات ايتك ايسترم . معلومدر كه خرسيتيانلق ، امپراطورلغك
تأسسى زمانه طوغرى روما هيئت اجتماعيه سنده حاصل اولان يكي حسياتك وسيع
بر جريانى نتيجه سيدر . اوزماندنبرى بتون يونان نظريات فلسفيه سى بر قاچ دفعه لر تجدد
ايتمش اولديغى حالده بو مجراى حسياتدن حاصل اولان نتايج حالا پايدار اولمقده در .

بناءً علیه تاریخك اساساً بتون پودوتاریخی تشکیل ایدن بو علم روح اقوامك اك عیج و ثاقفی مورخلر بر ملتك تجلیات و تظاهرات صناعیه سنده بوله بیله جملر در .

حسیاتك خصیصه سی ، آنفاً بیان اولندیغی وجهله مبهم ، غیر معین ، ظلمت نما اولمقدرد . معیشت عادیه مزده عجبا قاج دفعه بوسوزك صرف اولندیغی ایشیدیرز : « حس ایتدی کمی سزده بر درلو افاده ایدم » دیرلر . حقیقت ! حادثات روحیه پك خفا پروردرد . بعضاً روح ، او یله شیلر طویار که اونلرک کندیمزه بیله تفهیمی مستحیلدر .

تجلیات فکریه نك اك مبهم بر قسمی منطقه مظلمه حسیاتده منزویدرد . نشئه مغنویه ، عمق موجودیت مزده مرکوز اولان ادراک مبهم لایتناهیته ، حسنات و محاسنه اولان تمایل ، الحاصل روحك اك علوی اولان و فضای خاقتده انسانه بر موقع بی نظیر تأمین ایدن افعال و خصائص ، بونلرک کافه سی بر سلسله حسیاتدن بشقه برشی دکلدرد .

فقط بومکاشفات بو وجهله مبهم ورقیق اولدیغی ایچون دخی لسان ، اونلری افاده ده اعتراف قصور ایدیور و ایشته اوزمان صناعته مراجعت ایدیلیور . اساساً صناعته ایله مذهب آره سنده کی ارتباط لاینفك دخی بوندن ایلری کلیور . معبدلر ، الهیلر ، عبادتلر ، زمزمه و ترنملر انسانک کندی حسیات دینه سنی باشلیجه اعلانه مدار اولان شیلر در . بونلر ایسه هپ صناعتن مستعاردر .

حتی بونکله ده قالمیور . بعض زمانلر ده صناعته کار ، افکار مذهبییه عادتاً بالذات کنیدی سی سائق اولمشدر . (فیدياس) و قتيله (اولمپیانک ژوپیتری = Jupiter Olympien) نی نحت ایدنجه یونانیلره ، اوزمانه قدر دها طانیماش اولدقلری بر طرز ادراک الوهیتی کشف ایتیش اولدی . حسیات مذهبییه بر طرفه براقه لم . صناعته روحمزك اك علوی آمالندن بعضیلرینی اظهاره یکانه واسطه دکلیدر ؟ انسانک مسئله کبرای فطرتی اندیشنا کانه جستجو سنی ، صدر بشردن قویان هانکی بر ندای مأیوس (میکال - آنژ = Michel-Ange) ک (په نسیه روزو = Pensieroso) [*] سنک طونوق مرمرندن دها فصیح بر طرزده افاده یه

[*] متفکر ، متخیل دیك اولوب (میکال آنژ) ک محصول چیره دستیسی اولان بو هیکل مشهور ، فورانسه شهرینک (مه دیسیس) کلیسا سنده موجود اولان (لوران - دو - مه دیسیس) ک مرقدینه مخصوص اولق اوزره تصنیع ایدلشدرد . بونده پرنس ، کسوة عسکریه سنی لابس اولدیغی ، دیرسکینی دیزینه والی چکهنه طبایه رق بر پارمغنی دوداقلری اوزرینه اوزاتدیغی حالده تصویر ایدلشدرد .
[للمترجم]

قادر اوله بیلیر ؟ حس جملک اک تمام بر صورتده واسطه انکشافی ینه صنعت دکلیدر ؟
 شوخالده صنعتك جمعیت بشریهده ناصل مهم بر موقع اشغال ایتدیکی کوریلور. اونستر
 قلب انسان صامت قالیردی، اونستر انسان ادنا بر بهیمیتك فوقنه کوچلکه اعتلا ایده بیلیردی ،
 بونك ایچوندرکه کافه ملل متمدنه صنعتكارك وظیفه بلندی تقدیر ایتیشلر والک قدیم
 زمانلردن بری جمعیت ایچنده اوکا اک شرفلی مقامی تأمین ایشلردر. حکمدارلر، فاتحلر،
 پاپالر ، صاحب منصبلر کافه صنعتكارك دهاسی اوکنده باش ا کدیلر .
 استقبالده ایسه صنعتكارك موقعی دهابیوک اوله جقدر. صنعتك ترقیسی بر هیئت اجتماعیده
 تمدنك اک طوغری بر معیاریدر. هر نه زمان بر قومك مفتون محاسن اولدیغنی ، بر بنا ویا
 بر لوحه ویا خود بر هیكلك تماشاسیله هیجانه کلدیکنی، بر ترانه موسیقی یی آلقشلامق ویا خود
 بر (اوپه را) نك مبهوت استماعی اولمق اوزره قونسر سالونلرینی استیلا ایلدیکنی کوره جك
 اولورسه کز بویله بر قومه تاریخ انسانیتده عالی و ممجد بر مقامك مقدر اولدیغنی کمال جسارتله
 اعلان ایده بیلیرسکز .

دارالفنون عثمانی تاریخ صنعت مدرسی

وحید

